

17.01x12.3	1	עמוד 15	הארץ - כותרת	24/12/2018	66500826-3
10 פ' משה כהן אליה - נשיא המרכז האקדמי למשפט ולעסקי - 26330					

מגיני השפה העברית חיים בעבר

משה כהן אליה

את לכמה שנים פורצת ישראל מלחמת שפות באקדמיה. לפני שש שנים היא התנהלה סביב יוזמה של המוסד שבראשו אני עומד, ושל המרכז הבינתחומי, לפתוח תוכנית ללימודי משפטים לתואר ראשון בשפה האנגלית. כעת ניטש הוויכוח על כוונתה של האוניברסיטה העברית להעביר את חומרי ההוראה בתארים מתקדמים בשפה האנגלית. טיעוני המתנגדים למהלך, ובכללם האקדמיה ללשון עברית, מתבססים בעיקר על שילוב של גאווה לאומית וצדק חברתי, אבל ככל שמתעמקים בהם נדמה שניתן לצמצמם לשוב עצוב של פחד מקדמה וכמיהה לחיקוי החם של עולם נוסטלגי, שאיננו קיים יותר ואיננו רלוונטי כלל למציאות האקדמית הגלובלית שבה אנחנו חיים.

ככנס ההשכלה הגבוהה, שהתקיים באוקטובר האחרון, הציגה פרופ' יפה זילבר-שץ, סגן יו"ר המל"ג, נתונים עגומים על מידת הבינלאומיות של המוסדות האקדמיים בישראל. בעוד ששיעור הסטודנטים הבינלאומיים במדינות ה-OECD עומד על כ-6%, בישראל הוא 1.4% בלבד. בדו"ח השנתי שלה מציינת

המל"ג במפורש, כי "הדבר נובע, בין היתר, מקשיי שפה, שכן רוב הלימודים במוסדות להשכלה גבוהה בישראל הם בעברית". על הרקע הזה הציבה המל"ג יעד שאפתני: הגדלת מספר הסטודנטים הבינלאומיים מ-11 אלף בשנה שעברה ל-24 אלף ב-2022.

ברור לכולם שלא ניתן לעמוד ביעד כזה בלי לקיים תוכניות לימוד מלאות בשפה האנגלית. ברור גם שלא ניתן לאחוז בחבל משני קצותיו: מצד אחד, לבוא בטענות אל המוסדות להשכלה גבוהה בשל ירידתם בדירוג הבינלאומי (אחוז הסטודנטים הבינלאומיים משפיע על הדירוג), ומהצד השני, להתלונן על מעבר להוראה בשפה האנגלית.

ואולם, זה איננו השיקול היחיד לטובת בינלאומיות. ממחקרים שנערכו על האפקטיביות של תוכנית "ארסמוס" האירופית לחילופי סטודנטים עולה, שההשתתפות בתוכנית צמצמה משמעותית את הדעות הקדומות כלפי אזרחי מדינות זרות. זאת לצד ארגון כלים הבינלאומי שההוראה בשפה האנגלית מעניקה לסטודנטים במאה ה-21, המחזק את יכרתם להתמודד עם עולם מקצועי גלובלי שמתנהל בשפה האנגלית. המהלך שנידון באוניברסיטה העברית

מתמקד בתארים מתקדמים בלבד, ככל הנראה בעיקר במדעי הטבע ובמדעים המדויקים. הטיעון שלפיו הוא יפגע בסטודנטים מוחלשים חלש, שכן כל הסטודנטים בישראל נדרשים להגיע לרמת פטור באנגלית במהלך התואר הראשון. בנוסף, אין שום ייחוד מקומי בתחום המדעים המדויקים שמצדיק הוראה בעברית. אוצר המילים בתחום זה הוא פונקציונלי, ואין פלא שכלל הלימודים לתארים מתקדמים במדעים כן ויצמן מתקיימים כבר היום באנגלית.

אנחנו לא מצויים בתקופת מלחמת השפות בטכניון, כשעל העברית איימו הגרמנית או היידיש. העברית היא שפת המדינה, יש לה עוצמה רבה והיא שגורה בפי כל. לכן הניסיון לכבול את המוסדות להשכלה גבוהה להוראה בעברית לא זו בלבד שאי אפשר להצדיקו בנימוקים של "הישרדות השפה", אלא שהוא פוגע גם במחקר וגם באיכות ההוראה האקדמית. כשנתבונן על קרב המאסף המיותר שמתנהל כיום בפרספקטיבה של זמן, נתרשם עד כמה ההתנגדות הזאת היתה פרובינציאלית. אם היא תנצח מעמדה האקדמי של ישראל יפגעו שפות, ותהיה זו בכייה לדורות.

פרופ' כהן אליה הוא נשיא המרכז האקדמי למשפט ולעסקי